KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES
KAREN
2018 4 / 5 (103-120)

FAİK AHMET BARUTÇU'NUN KALEMİNDEN II. İNÖNÜ MUHAREBESİ*

Hazel KUL**

** Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Doktora Öğrencisi
E-Posta: hazel__cool@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-5161-9888

Öz: 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'ni keyfi yorumlayan İtilaf Devletleri, 1 Kasım 1918'den itibaren Türkiye'yi işgale başlamıştı. Bu gelişmelere İstanbul Hükûmeti ve onun yanında yer alan basın sessiz kalırken Anadolu basını Millî Mücadele hareketine tüm gücüyle destek vermiştir. Millî Mücadele'yi destekleyen gazetelerden biri de Trabzon'da yayımlanan İstikbâl gazetesidir. İngiltere ve Yunanistan'ın yardımları ile teşkilatlanan Rumlar, Trabzon ve yöresini de içine alan bağımsız bir Rum-Pontus Devleti kurmak için yoğun bir hazırlığa girişmişlerdi ve bunun en önemli ayağını da basın oluşturuyordu. İstikbâl, Rumların bu propagandaları karşısında halkı bilinçlendirmek ve basın alanında onlarla mücadele etmek amacı ile kurulmuş bir gazete idi. 10 Aralık 1918-17 Mart 1925 arası dönemde yayın hayatını sürdüren gazetenin başyazıları, aynı zamanda gazetenin sahibi olan Faik Ahmet (Barutçu) Bey'e aitti. 10 Mart 1921-28 Nisan 1921 arası sayılarında Faik Ahmet Bey tarafından kaleme alınan ve II. İnönü Savaşı'nı konu edinen makaleler, çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir. Savaşın sebebi, gidişatı ve sonucuna yönelik öngörüler ile Avrupalı devletlerin bu süreçteki ve sonrasındaki tutumunun ele alındığı bu makaleler, II. İnönü Savaşı'nın basına yansıması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Basın, Faik Ahmet (Barutçu) Bey, İstikbâl, Yunan, II. İnönü

THE SECOND BATTLE OF INONU WRITTEN BY FAİK AHMET BARUTÇU

Abstract: The Allies which commented arbitrary to Armistice of Mudros was signed on October 30, 1918 had begun

* **Gönderim Tarihi:** 16.04.2018
Kabul Tarihi: 29.05.2018

the invasion of Turkey from November 1, 1918. While the Istanbul government and the press that support this government were silent in the face of these events, the Anatolian press gave all the support to the National Struggle Movement. One of these newspapers was the İstikbâl that was published in Trabzon. Greeks organized by the aid of England and Greece was intensively prepared to establish an independent Greek-Pontus State which included Trabzon and it's around. The press was the most important step in this preparation. *İstikbâl* was a newspaper that established with the purpose of raising awareness of the people against these propagandas of the Greeks and fighting them in the field of press. The leading articles of the newspaper that between 10 December 1918-17 March 1925 continued to publication was written by Mr. Faik Ahmet (Barutçu) who was same time the owner of the newspaper. The issue of our work is articles that were written by Mr. Faik Ahmet between on March 10, 1921 and April 19 related the Second Battle of İnönü. These articles which related to the reasons for the war, progress of battle and its result, as well as the attitude of the European states in this process and afterwards are important in terms of reflection on the press of Second Battle of İnönü.

Keywords: Press, Mr. Faik Ahmet (Barutçu) İstikbâl, Greek, Second Battle of İnönü.

Büyük devletlerin desteği ile 1830'da bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkan Yunanistan, bu tarihten itibaren Osmanlı Devleti'ni olumsuz yönde etkileyen hemen her iç ve dış olayı fırsata çevirmiş ve sınırlarını Türkiye aleyhine genişletmiştir. Bu politikanın son örneği ise I. Dünya Savaşı olmuştur. İtilaf Devletlerinin, özellikle İngiltere'nin desteğini arkasına alan Eleftherios Venizelos, Kral Kosntantin'i tahtından uzaklaştırıp Yunanistan'ı savaşa sokarak en büyük düşmanı olarak gördüğü Türkiye'den yeni topraklar elde etmeyi planlamıştır. İttifak Devletlerinin yenilgiye uğraması, Osmanlı Devleti'nin Mondros Mütarekesi'ni imzalaması, başta İstanbul olmak üzere Türkiye'nin her tarafında başlayan işgaller şeklinde cereyan eden gelişmeler, Yunan Başbakanı Venizelos'un savaşa girerken düşündükleri doğrultusunda ilerliyordu. Yaklaşık yüz yıldır Megali İdea doğrultusunda faaliyet gösteren İstanbul Fener Rum Patrikhanesi, Rum örgütleri ve Rum basını Venizelos'un Türkiye'deki en büyük destekçileriydi.

Savaş sürecinde sessizliğe bürünen Rum basını, Mondros Mütarekesi'nin ardından yeniden canlanmış, Anadolu'nun birçok yerinin İtilaf kuvvetlerince işgal edilmesinden de yararlanarak Hristiyanların

tehdit altında olduğuna dair yoğun bir propaganda yayınına ve Türklerin bölgelerinden uzaklaştırılmasını istemeye başlamışlardı.[1] Nitekim Mütareke sonrasında İngiltere ve Yunanistan'ın yardımları ile teşkilatlanan Rumlar, Trabzon ve yöresini de içine alan bağımsız bir Rum-Pontus devleti kurmak için yoğun biçimde hazırlığa girişmişler ve basın üzerinden bu amaca yönelik faaliyetler yürütmüşlerdir. Bu yayın organlarından *Epuhi* ve *Farosianadolis* adlı iki Rum gazetesi Metropolithane tarafından Trabzon'da yayınlanıyor, Türklerin Trabzon'da hakkı olmadığından, Trabzon'un Rumluğun merkezi olduğundan ve tarihin sesini işitmek zamanı geldiğinden bahsedecek kadar ileriye gidiyorlardı. Üstelik Millî Mücadele karşıtı yayınları ile *Selamet* gazetesinin de varlığı Trabzon Rumlarına hizmet eder derecede idi. Bu süreçte millî hakları savunacak bir Türk gazetesinin bulunmayışı büyük bir eksiklikti ve mevcut koşullar altında yöre halkını uyanık ve canlı tutmak amacı ile savaş sürecinde susturulmuş olan Türk basının yeniden canlandırılması gerekiyordu.[2] Nitekim özellikle Avrupa'da yoğunlaşan Rum ve Ermeni propagandasına karşı koyabilmenin yollarından biri ve en etkili olanı basın idi.[3] Trabzon ve çevresinde faaliyet gösteren Rum-Pontus çetelerinin zararlı çalışmalarını engellemek, Türk istiklalini ve birliğini sağlamak maksadından hareketle Trabzon aydınları, 10 Aralık 1918'de sahipliğini Faik Ahmet (Barutçu) ve Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Ebulhamid (Hüsnü) Bey'in yaptığı, halkı kurtuluş için mücadeleye çağıran beyannameleri ile Milli Mücadele'yi destekleyen gazeteler arasında yer alan *İstikbâl*[4] gazetesini yayınlamaya başlamışlardır.[5]

Millî Mücadele dönemi süreli yayınları arasında önemli bir yeri olan *İstikbâl*,[6] bazı değişikliklere uğramakla birlikte, aralıksız yedi yıla yakın bir süre

---

[1] Koloğlu, 1993: 25.
[2] Albayrak, 2010: 161-163.
[3] Demircioğlu, 1998: 22-23.
[4] Faik Ahmet Barutçu ve Mehmet Salih (Ongan) Bey, 10 Aralık 1918'de İstikbâl Gazetesi'ni çıkarmaya başlamışlardır. İlk dönemlerde Trabzon'daki Rumlara ait Mihallidi Matbaası'nda basılan gazete, 1920 yılından itibaren Faik Ahmet Bey'in babasının Sakız Meydanı'ndaki hanında kendi matbaasında basılmaya başlamıştır. Cumartesi ve Salı günleri olmak üzere haftada iki defa yayınlanan gazete, 12 Mayıs 1920'den itibaren Çarşamba ve Pazar günleri yayınlanmaya başlamış, 27 Ocak 1921'den itibaren ise Cumartesi haricinde günlük, 30 Ocak 1923'ten itibaren ise her gün yayınlanmıştır. 17 Mart 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu ile kapatılmıştır. Bk. Aksoy, 1998: 28-34; Çapa, 1998: 14.
[5] Albayrak, 2010: 165; Keskin, 2014: 185.
[6] Çapa, 1992: 133.

Trabzon'un önemli bir gazetesi ve Karadeniz Bölgesi'nin önde gelen yayın organlarından birisi olmuştur. Mevcut süreçte gazetenin başyazarı olan Faik Ahmet (Barutçuoğlu) Bey'in[7] Millî Mücadele'nin seyrine özellikle de 15 Mayıs 1919'da İzmir'e Yunanların çıkması ile başlayan Türk-Yunan mücadelesine dair kaleme aldığı yazılar ayrıca önem taşımakta, II. İnönü Muharebesi sürecinde İstikbâl gazetesinde yayınlanan yazıları da çalışmamızın konusunu teşkil etmektedir.

Bilindiği üzere Anadolu'daki milli kuvvetler karşı harekete geçmek için uygun fırsat kollayan Yunanların, Çerkez Ethem ayaklanmasının da yarattığı bunalımdan yararlanarak henüz kurulmuş olan düzenli ordunun daha fazla güçlenmesine fırsat vermemek ve böylece Sevr'i zorla kabul ettirmek sureti ile bu anlaşmadan paylarına düşeni bir an önce elde etmek istemeleri I. İnönü Savaşı'nın nedeni olmuştu. Bu savaş, aynı zamanda Yunanların müttefiklerine Veni-

---

[7] Faik Ahmet (Barutçu) 1894 yılında Trabzon'da doğmuş, Rüşdiye ve İdadi tahsilini Trabzon'da yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girmiştir. I. Dünya Savaşı nedeniyle öğrenimini yarım bırakarak Samsun ve Trabzon karargâhlarında görev yapmıştır. Mütarekenin ardından 23 yaşında terhis edilen Faik Ahmet Bey, Hukuk öğrenimini tamamlamak üzere İstanbul'a gitmiştir. İki ay gibi kısa bir sürede sınavlarını verip hukuk diplomasını alan Faik Ahmet Bey, Trabzon Muhafaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin ilk yönetim kurulu üyeliğine seçilmiştir. 10 Aralık 1918'de kurduğu İstikbâl gazetesini cemiyetin adeta yayın organı haline getirmiş ve milli davanın zafere ulaşması için yazdığı makalelerle Milli Mücadele'nin fikriyat alanındaki güçlü kalemlerinden biri olmuştur. Gazetenin 11 Mart 1925'te hükûmet tarafından kapatılmasının ardından Faik Ahmet Bey, gazetecilik mesleğini fiilen bırakmış ve asıl mesleği olan avukatlığa geri dönerek Trabzon'da iki kez baro başkanlığı yapmıştır. Sahibi olduğu İstikbâl matbaasında bu defa da "Halk" adlı bir gazete çıkarmaya başlayan Faik Ahmet Bey, siyasi yazılar kaleme almamış, bu yasaklı durum 1939 yılında tekrar siyasete atılıncaya kadar devam etmiştir. 1939 yılında Trabzon'dan milletvekili seçilen Barutçu, 1954 yılına kadar fasılasız olarak Trabzon Milletvekili sıfatı ile görev yapmıştır. 1943 yılında CHP Genel İdare Kurulu'na üye seçilen Barutçu, 1945'te Nafi Atıf Kansu'nun Genel Sekreterliği döneminde CHP Genel Sekreter Yardımcılığı görevini üstlenmiştir. 11 Eylül 1947'den 1949 yılına kadar I. ve II. Hasan Saka kabinesinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı sıfatı ile yer almış, bu kabinenin istifasından sonra CHP Meclis Grup Başkan Vekili Şemsettin Günaltay'ın başbakanlığa getirilmesiyle açılan CHP Meclis Grup Başkan Vekilliği'ne seçilmiş, CHP'nin 1950 seçimlerini kaybetmesine dek bu görevini sürdürmüştür. 1950-1954 arası dönemde mecliste muhalefet olarak yer alan CHP'nin Grup Başkan Vekilliği görevini üstlenen Barutçu, 1954 yılı seçimlerinde CHP'nin Trabzon'da seçimi kaybetmesi üzerine meclis dışında kalmış ve siyasi faaliyetlerini kurultay tarafından seçildiği Parti Meclisi'nde devam ettirmiştir. 1957 seçimlerinde Ankara'dan milletvekili olarak seçilen Barutçu, yeniden Grup Başkan Vekillliği'ne seçilmiş ve ölümüne kadar bu görevi sürdürmüş, 14 Mayıs 1959 günü vefat etmiştir. Barutçu, 2001: 10, 16, 1302, 1303; Demircioğlu, 2012: 173.

[8] Yunan menfaatleri ve gücü, Anadolu'nun daha derinlerine sarkmaya elverişli değildi ve Venizelos bunu anlayacak kadar zeki ve tecrübeli bir devlet adamı idi. 1920 Yaz taarruzu ne askerlik ne de politik bakımdan hedefine ulaşamamıştı. Yunan ordusu taarruzun çok elverişli ve başarılı şekilde gelişmesine ve mevsimin uygun olmasına rağmen Afyon-Uşak hattında durmuştu. Taarruzun devamına cesaret edemeyen Venizelos iktidarda kalsaydı 1921 yazında bu sebeple yeni bir teşebbüse girişeceğine ihtimal verilemezdi. Zira Venizelos, Kral idaresinin Paris maslahatgüzarına yazdığı 30 Ocak 1921 tarihli mektupta; kendisi hükümet başında olarak böyle bir durum karşısında bulunsaydı hemen Anadolu'daki işgal sahasını yalnız Yunanistan'a verilmiş bölgeye mahsus kılıp diğer yerleri boşaltacağını ifade etmiştir. Selek, 1987: 487.

zelos'un iktidardan düşmesinin[8] Anadolu'daki saldırgan politikalarını etkilemeyeceğini göstermek istemesinin de bir ürünü idi.[9] Zira Yunanistan'da 14 Kasım 1920 seçimleriyle iktidara gelmiş olan kralcılar, İtilâf Devletleri'nin 3 ve 8 Aralık 1920 tarihli notalarına[10] karşın Aralık ayı başlarında yapılan genel oylama sırasında Konstantin'in ülkesine dönmesi yönünde olumlu oy kullanmışlardı.[11] Böylece iktidara gelen Kral Konstantin ve yeni Yunan Hükümeti'nin Başkanı Rallis,[12] yeni bir saldırı ile kazanılacak olan zaferin bir yandan İnönü yenilgisinin izlerini sileceği ve henüz iş başına gelmiş olan Yunan kralının prestijini attıracağı düşüncesine ek olarak İtilaf Devletlerine karşı Sevr Antlaşması'nın kendilerine verdiği yükümlülüğü yerine getirmekten yoksun olmadıklarını göstermek ve onların güvencesini yeniden sağlamak için askerî saldırıda bulunmaya karar vermişti.[13] I. İnönü Muharebesi'nin mahdut hedefli bir keşif taarruzu olduğunu müttefiklerine anlatması mümkün olmayan Yunan Genelkurmayı da aynı şekilde yeni bir harekât ile kral idaresinin prestjini kurtarmak gerektiğini düşünmekteyse de Mart 1921 taarruzunu müttefiklerce gerekli kılan

---

[9] Köstüklü, 2002: 172.

[10] İngilizler yalnızca nota vermekle yetinmemiş, işi daha da ileriye götürüp kralın seçilmesi durumunda Yunanistan'a yapılan parasal desteğin kesileceği kararını resmi olarak Yunan Hükümeti'ne bildirmişti. Kara, 2009: 149.

[11] Konstantin'in Yunanistan'a dönüşü sonrasında halk arasında kralın Anadolu'daki operasyonları sonlandıracağı ve orduyu terhis edeceğine yönelik kanaat hâkim olsa da büyük Yunanistan'ın kurulmasına önderlik edebilecek yegâne kişinin Konstantin olduğunu düşünen kral taraftarları da vardı. Nitekim kısa süre sonra Konstantin taraftarlarının haklı olduğu anlaşılmış ve beklentilerin aksine kralın Anadolu'dan vazgeçme gibi bir niyetinin olmadığı açığa çıkmıştır. Yapmış olduğu bir konuşmada İtilâf devletlerinin düşüncesinin ne olduğu ile ilgilenmediğini, tek amacının büyük Yunanistan'ı yeniden inşa etmek olduğunu ifade eden Konstantin'in bu beyanatı İtilâf notalarına rağmen Yunanistan'ın hedefine ne kadar kilitlendiğinin ve yeni dönemde eski politikalarını sürdüreceğinin en büyük göstergesi olmuştur. Öte yandan İtilâf devletlerinin ortaya koyduğu tepkinin Yunan kamuoyu üzerinde önemli bir tepki yaratmadığı ortadaydı zira Kasım seçimlerinin ardından Konstantin'in geri dönmesi için yapılan halk oylamasında 1.013.724 Yunan seçmenden yalnızca 10.838'i krala karşı oy kullanmıştı. Ediz, 2015: 245-246.

[12] Rallis, Müttefik devletlere eski hükümet tarafından verilen tüm sözlerin yerine getirileceği ve İtilâf Devletleri ile uyum içinde olunacağına dair resmi bildirimde bulunmuştu. Nitekim Yunanistan'ın Anadolu ordusu Kurmay Başkan yardımcısı General Sarıyannis de bu konu hakkında şu bilgileri vermektedir: "*1920 seçiminden sonra İzmir'deki kumandanlığa getirilen General Papulas, Atina'ya bir seyahat yaparak hükümetle temas etti. Bu seyahatten dönüşünde o zamanki başbakan Rallis tarafından, hükümetin Venizelos siyasetini takip ettiğini İngiltere'ye ispat için Anadolu'da bir taarruz hareketi yapılması lüzumunun kendisine tebliğ edilmiş olduğunu bize bildirdi.*" Kara, 2009: 149-150; Selek, 1987: 488-489.

[13] Tansel, 1991: 78; Öztoprak, 2014: 189; Ediz, 2015: 255.

[14] Türklerle Fransızlar arasındaki barış görüşmeleri, Yunanlar tarafından güç dengelerinin değişmesi olarak yorumlanmıştı. Zira Güney Cephesi'nin kapanması ile birlikte burada bulunan Türk birlikleri Batı Cephesi'ne aktarılacaktı. Bu nedenle Yunan Kurmay Subayları, Türkler bu durumu avantaja dönüştürmeden evvel demiryolu ulaşımını kesmek amacı ile derhal bir saldırıya geçilmesi görüşünü öne sürmüşlerdi. Bu görüşe Sir Maurice Hankey'in yanıtı şu şekilde olmuştur: "*Bugünkü koşullarda İngiltere bir saldırıda bulunulmasını örgütleyemez. Ama düşman bir yerde toplanmaya başladı mı bunun dağıtılması gerektiğini bütün*

daha önemli sebepler vardı. Taarruz, siyasi mülahazalarla Londra'da kararlaştırılmıştı.[14] Dış görünüşü itibariyle Türk-Yunan harbine son vermek ve Türkiye barışını yapmak maksadı ile toplanmış olan Londra Konferansı, adeta Türklerin Yunan ordusu vasıtası ile nasıl yenileceğini ve barış şartlarının Türkiye'ye nasıl kabul ettirileceği imkânlarını araştırmıştır.[15]

Faik Ahmet Bey'in bu konu ile ilgili düşünceleri, *İstikbâl* gazetesinin 14 Mart 1921 tarihini taşıyan 249 numaralı sayısında "*Yunan Zihniyeti*" başlığı ile yer almıştır. Yazısının girişinde Yunanları göz boyamakta mahir bir millet olarak niteleyen Faik Ahmet Bey, Londra Konferansı'nda yürüttükleri propagandalar neticesinde Avrupa'da ciddi destek bulan ve Avrupalı diplomatları, Türkleri Yunan kuvvetleri vasıtası ile kontrol altına alarak Sevr Anlaşması'nı tatbike imkân hazırlamak arzusuna düşüren Yunanistan'ın askerî kabiliyetlerini ve Yunan zihniyetini açıkça göz önüne sermesi bakımından bir ilke daha imza attığını ifade etmiştir. Londra Konferansı'nda Yunanistan'ın tutumuna ayrılan bu yazının devamında Türk davasının dinlenmesindeki ehemmiyetin altını çizen ve ardından Yunanların tüm gayret ve emellerinin propagandalarının silinmemiş izlerinden kuvvet alarak efkârı avutarak Türklere temayül eden efkâra aksi bir cereyan vermek olduğunu ifade eden Faik Ahmet Bey'e göre konferans nasıl neticelenirse neticelensin asıl önemli olan nokta, Yunan zihniyeti ile Şark'ı asıl savaşa sürükleyen unsurun gözler önüne serilmiş olması idi. Faik Ahmet Bey, ilgili yazısını şu sözler ile sonlandırıyordu: "*Yunanlara haddini ve dersini vererek Anadolu seferinin Atina sokaklarında nümayiş tertibine benzemediğini kendilerine öğretebiliriz.*"[16]

Faik Ahmet Bey'in bir sonraki yazısı 28 Mart tarihini taşımakta ve İtilâf Devletleri'nin konferansta Türk

---

askerler bilir." İngiltere'yi resmen sorumluluk altına sokmamak koşulu ile Yunanları desteklemek isteyen Lloyd George, başarı olasılığı fazla ise yunanların saldırıya geçmesini istemekte idi. Ancak konferans görüşmeleri uzadıkça böyle bir şeyi ifade etmek sorumluluğunu üzerine almaktan kaçınmış, resmi olarak da yalnızca Yunanlar için önemli olmayan konularda uzlaşmayı önermiştir. Ayrıca toplantının ilerleyen oturumlarında savaşı uzatma sorumluluğunun Büyük devletlere değil de savaş halindeki iki tarafa yüklenmesini sağlamak için bir ateşkes teklifi ile birlikte Türk ve Yunan heyetlerine verilmek üzere İzmir'in özerkliğini sağlayacak bir plan hazırlamaya koyulmuşlardır. Smith, 1978: 214, 215.

[15] Selek, 1987: 586.

[16] İstikbâl, 14 Mart 1921: 249/1.

[17] Yunanlar, Türklerin sonunda yapılan önerileri geri çevireceklerini ve yalnızca zaman kazanmaya çalıştıklarına inanıyordu. Bu sebeple Gounaris, konferansın son toplantısında Lloyd George'a Yunan taarruzu-

Heyeti aracılığı ile yaptıkları teklifin karşılığını almayı beklemeden[17] Yunanların, I. İnönü Savaşı'na oranla daha fazla bir kuvvetle 23 Mart günü Bursa ve Uşak yönünden başlattıkları taarruzu konu almakta idi.[18] "*Yunan Taarruzu*" başlığını verdiği yazısında Faik Ahmet Bey, artık taarruz güçlerinin kalmadığı ve Anadolu'da bir iş görecek düzeyde olmadıklarına yönelik oluşan kanaati düzeltmek adına Yunanların Garp Cephesi'nde taarruza başlamakla birlikte çetin bir imtihana atılmış olduklarını ifade ediyordu. Yunanların mukadderat-ı milliyeleri ile siyasiyelerinin bu imtihanın neticesine bağlı olduğunu söyleyen Faik Ahmet Bey'e göre, bu çetin ve mühim imtihan Yunanların Anadolu ve hatta Rumeli'deki vaziyetlerini tayin edecek, Yunanlar ya bir muvaffakiyetle söz konusu topraklarda bir süre daha tutunacak yahut bir mağlubiyetle Türk topraklarına ebediyen veda edip geri çekilmek zorunda kalacaktı. Yunanların akıbetini tayin edecek olan bu sürecin Türklerin de harice karşı olan vaziyeti üzerinde tesir göstereceğine değinen Faik Ahmet Bey'e göre taarruz için seçilen tarih bir tesadüf değildir. Zira Londra Konferansı'nda Türklere yöneltilen tekliflere henüz bir cevap verilemeden bu durum gerçekleşmiştir. "*...Ayrıca Yunanları yeni bir taarruza sevk edecek sebep yoktu ve esasen böyle bir şeye kalkışacak olsalardı konferansta Yunan Heyeti'nin teklifinin ret olunması sonrasında bunu yapmaları gerekirdi*" diyen Faik Ahmet Bey, bu gerekçeler ışığında Yunanların Anadolu'da sırf kendi istekleri doğrultusunda taarruza başladıklarını farz etmenin yanlış olduğunu dile getirmiş, müttefiklerce belirlenen Yunan işgal hududunun yine onların müsaadeleri doğrultusunda geçilmiş olacağını beyan etmiştir. Faik Ahmet Bey'e göre Londra Konferansı Türkleri oyalamak için tertip edilmiş ve Yunan taarruzu neticesinde mahiyeti netlik kazanmıştır. Zira Şark'ta Sevr tatbiki vazifesini üzerine alan Yunanistan'ın düştüğü vaziyet İngilizleri de endişeye sevk etmiş, bu vaziyeti tamir ve takviyeye vakit kazanmak amacı ile bir sulh siyaseti

---

nun hemen başlaması gerektiğini ifade etmiş, Bbşkomutan da hemen cepheye hareket etmiştir. Ancak savaş Gounaris'in düşündüğü şekilde ilerlemeyince, Gounaris Londra Konferansı'ndaki tutumunun aksine şu ifadeleri kullanacaktır: "*Bu, bizim politikamız değil. Bu, hiçbir zaman bizim politikamız olmamıştır. Bizi bu noktaya getiren Venizelos'tur. Savaş, bize miras kaldı. Uzlaşmak için çaba gösterdim. Londra'da Lloyd George'a danıştıktan sonra İzmir konusunda büyük ödünler vermeyi kabul ettim. Bunu, savaşı bitirmek ve üstesinden gelmek için yaptım. Ağa Han aracı oldu. Türkler birden fikirlerini değiştirdiler ve hiçbir şeyi kabul etmediler. Bu durumda ben ne yapabilirdim.*" Smith, 1978: 217, 225.

[18] Kocatürk, 1988: 246; Öztoprak, 2014: 221.

ile Türkleri oyalamaya çalışmış, sözde Şark sulhunu sağlamak için Londra-Paris arasında yazışmalar sürmüş ve Londra Konferansı'nı toplayarak işi bir müddet de burada uzatıp Yunanistan için kâfi derecede vakit kazanılmış olduğunu hesap ederek Yunan ordusuna taarruz emrini vermişlerdi.[19] Operasyon başladıktan hemen sonra Yunan Savaş Bakanı'nın Londra'dan alınan cesaretle bu işe giriştiklerine ve Gounaris'in İngiliz Hükûmeti'nin kendilerinden beklentisinin saldırı olduğuna yönelik açıklamaları,[20] Faik Ahmet Bey'in bu yorumunun ne derece isabetli olduğunu gösterir nitelikte idi.

"*Sebeb-i Taarruz Ne İmiş*" başlıklı yazısında Yunan Savaş Bakanı Gounaris'in Yunan taarruzunun sebebine yönelik Reuters muhabirine verdiği demeci konu edinen Faik Ahmet Bey'in ilgili açıklamalara yönelik yorumu şu şekilde olmuştur:

> "Yunan Harbiye Nazırı'nın naklettiğimiz sözlerinden anlaşılıyor ki Yunanlar, Türkleri hem Londra Konferansı'nda öne sürülen teklifleri kabule mecbur etmek hem de milli haklarını müdafaa hususunda göstermiş oldukları faaliyetler neticesinde akıllarınca Türklere ders vermek maksadıyla Anadolu'da harbe tutuşmaya mecbur olmuşlardır. Şayet Türkler İzmir ve Trakya meselelerini gündeme getirmemiş olsalardı böyle bir taarruza kalkışmak için ortada herhangi bir sebep görmeyeceklermiş. Fakat olmamış. Türklere Yunan ordusuyla bir ders vererek Anadolu meselesini, Şark meselesini silah ve süngü ile halletmek icap etmiş. Şu hale göre Yunanlar bu taarruzu yalnız kendi hesaplarına matuf bir düşünce ile değil, aynı zamanda netice itibari ile yine kendi hesaplarına çıkan diğer bir düşünce ile İtilâfçıların maksadıyla hazırlamıştır... Bundan başka Türklere bir de Trakya ve İzmir konularında içerlemişler! Güya Yunanlar buraları harp neticesinde elde ettikleri için Türklerin taleplerini bir nev'i kafa tutma addetmişler ve bir daha İzmir ve Trakya meselelerini karıştırmamak için onlara hadlerini bildirmeyi zaruri bulmuşlardır! Yunanların İzmir ile Trakya'yı hangi harbin neticesi olarak ellerinde bulundurduklarını galiba Yunanlardan başka bilen yoktur! Bizim bildiğimiz, Yunanlar gerek İzmir ve gerekse Trakya'yı kendi kudretleriyle değil İtilâfçıların yardımlarıyla işgal etmiş olduklarından Yunanlar kendi başlarına kalmış ve Türkler serbest bırakılmış olsalar da Yunanların bu iki Türk memleketine hiçbir suretle giremeyecekleri tabi

---

[19] İstikbâl, 28 Mart 1921: 261/1.
[20] Ediz, 2015: 268.

> idi. İtilâfçılar bunu bildikleri içindi ki Türklerin silahlarını ellerinden aldıktan ve İstanbul'da kendilerine yardımcı bir hükümet iktidara getirdikten sonra Yunanlara yol göstermişler ve Yunanlar da ellerini kollarını sallayarak İzmir ve Trakya'yı işgal etmişlerdi. Trakya'daki Türk kuvvetlerini Yunanlar değil Feritçiler içten vurmuşlardı..."[21]

29 Mart 1921'de kaleme aldığı yazısında Yunanistan'ın bütün mevcudiyetini alâkadar eden ve esasen Anadolu seferiyle ucu bucağı belli olmayıp kendilerini nasıl bir akıbete sürükleyip götüreceği hiç de meçhul bulunmayan bu son taarruzun, Yunanistan'ın başına pek yakın zamanda büyük felaketler getireceğini[22] ifade eden Faik Ahmet Bey'e göre, gerek Yunan ordusu gerekse Yunan halkı Anadolu harekâtı ile başa çıkabilecek güçte değildi. Yunan halkı artık harpten usanmıştı ve dolayısıyla bundan sonra söz konusu milletin yeni bir ordu vücuda getirme ihtimali olmamakla beraber bugünkü orduları ise maddi ve manevi birçok zayiatla ordu olmaktan çıkmış bir hâlde idi. Öte yandan bu zamana kadar arkalarında hiçbir mukavemete tesadüf etmeyen Yunanların Anadolu'da pek çok yeri istila ettiğini ve bu durumdan kuvvet alan Yunan ordusunun da kendisini dev aynasında görmeye başladığını belirten Faik Ahmet Bey, I. İnönü hezimeti ile Yunanların havada gezen ve hülyalarla dönen başlarının hakikate çarpması ile madden olduğu kadar manen de sarsılan Yunan ordusu içerisinde harp etme fikrinden eser kalmadığını, sulh arzu ve cereyanının kuvvetlendiğini ifade etmekte, böyle bir ordu ile son taarruzuna başlayan Yunanların akıbetinin ise kestirilemeyecek bir durum olmadığını belirtmektedir.[23]

30 Mart tarihli ve "*Hal ve Vaziyet*" başlıklı yazısında Faik Ahmet Bey, Garp Cephesi'nde başlayan Yunan taarruzunun müspet veya menfi neticesine göre Şark siyasetinin tamamen yeni bir boyut kazanacağını, zira İnönü'de çarpışanların yalnızca Türk-Yunan kuvvetleri yahut Türk-Yunan davası olmayıp bu davalar üzerinden siyaset yürütenlerin de bu kanlı mü-

---

[21] İstikbâl, 3 Nisan 1921, No: 267, s. 1.

[22] Venizelos'un en güvendiği arkadaşlarından biri ve 1919'da İzmir'e Yüksek Komiser olarak atanarak üç yıl bu görevde bulunmuş olan Aristidi Stergiades de Anadolu seferini "büyük bir siyasi ve coğrafi hata" olarak niteleyecek, Winston Churchill ise *The Worls Crisis* adlı kitabında "*Wilson, Clemencaue, Lloyd George ve Venizelos gibi ileri gelen devlet adamlarının böylesine bir aceleyle böyle kötü bir işe nasıl giriştiğini bugüne kadar hala anlayamadım*" diyecektir. Pallis, 1995: 23.

[23] İstikbâl, 29 Mart 1921: 262/1.

cadele etrafında çarpışıp durduklarını ifade ediyordu ve ona göre itilafçıların Londra Konferansı'nda bulamadıkları yahut bulmak istemedikleri Şark sulhunu tesis çarelerini Garp harekâtının sonuçları şekillendirecekti.[24] Türk milletini ne istediğini bilmeyen ve bilmeyerek "geliyorlar!" denilen düşmana karşı silaha sarılan şuursuz insan kitlesi olarak gören ve bu düşünce etrafında son bir gayretle ayaklandırabildikleri Yunan ordusunun Anadolu harekâtını neticelendireceğini düşünen İtilâf Devletleri'nin Türkler hakkında aldandığına değinen Faik Ahmet Bey, "*Aldanıyorlar!*" başlığını kullandığı yazısının devamında Avrupalı devletlerin aynı yanılgıya yakın geçmişte "Hasta Adam" olarak nitelendirdikleri Osmanlı Devleti'ni paylaşırken de düştüklerini ifade ediyordu. Bu hatanın farkına Anadolu harekâtından sonra varan İtilaf Devletlerinin zannettiği gibi Türk Millî Hareketi birkaç vatanperver nümayişten ibaret değil, düşmanlarına karşı açtığı mücadelenin mana ve mahiyetini kavramış olan Türk Milleti'nin şuurlu hareketinden doğan bir kuvvetti. Buna rağmen son Yunan taarruzunu, "*İtilâfçıların Türkleri mağlup etmenin imkânsızlığını bir türlü kafalarına sığdıramamış olmalarının en açık göstergesi*" şeklinde niteleyen Faik Ahmet Bey, yazısını şu cümlelerle sonlandırmaktadır:

> "... İnsan, düşmanlarımızın şu son taarruzdan ümit eyledikleri şeylere bakınca dünya emperyalistlerinin büsbütün şaşırmış ve sersemleşmiş olacağına hükmedeceği geliyor. Çünkü artık onların da bilmeleri lazım gelir ki Türk davası, mukaddes bir fikir etrafına toplanmış bir millet davası; Türk mücadelesi, bir fikir ve iman mücadelesidir. Türkleri mağlup etmek, bir fikri, bir imanı mağlup etmek demektir. Bunu başaracak kuvvet ve kudreti ise dünya kurulalı beri gösteren olmamıştır. Bir Yunan, bir İngiliz ise hiç gösteremez... Bakalım düşmanlar bu hakikati ne zaman anlayacaklar ve daha ne kadar zaman yanılmış oldukları yollarda budalaca ısrar gösterip duracaklar."[25]

II. İnönü Muharebesi'nde yaşanan gelişmeleri yorumladığı "*Son Safha*" başlıklı yazısında Faik Ahmet Bey, Türk ordusunun sebat ve mukavemeti karşı-

---

[24] İstikbâl, 30 Mart 1921: 263/1.

[25] İstikbâl, 31 Mart 1921: 264/1.

[26] General Palulas, hatıralarında bu başarısızlığın sebebi olarak takviye birlik gönderilmesi hususundaki gecikmeyi göstermektedir. Hatta savaşın son gününde bile takviye kıtaların çabuk olarak Mudanya'ya gönderilmesini istemiş, savaşın kaybedildiği hatta ertesi gün çekilme emri vereceği halde hala Atina'dan tak-

sında büyük zayiata uğrayıp ümitsizliğe kapılan Yunan ordusunun taarruzunun akametle neticelenmeye mahkûm olduğu yorumunu yapmış[26] ve bu aşamadan sonra Yunan ordusunun yapacağı tek şeyin Atina yolunu tutmak olduğunu ifade etmiştir.[27] Nitekim 27 Mart'ta şiddeti artan çatışma, 30 Mart tarihine kadar Yunanların üstünlükleri ile devam etmiş, Türk ordusunun 31 Mart günü karşı saldırıya geçmesi üzerine Yunanlar, 31 Mart'ı 1 Nisan'a bağlayan gece geri çekilmek zorunda kalmışlardır.[28] Faik Ahmet Bey bu gelişme üzerine "*Kaçıyorlar!*" başlığını verdiği yazısına: "*Yunan ordusu nihayet Türk'ün, kalbi çok geniş ve zengin bir azim ve iman yatağı olan o pek çok asil kahraman milletin kahredici, öldürücü yumrukları altında ezilerek, parçalanarak perişan bir halde Yunanistan yolunu tutmuş kaçıyor!*" diyerek başlamıştır.[29] Bu hezimetin, Yunanların İtilâf Devletleri'nce kendilerine yüklenen vazifenin ehli olmadıkları ve Yunan milletinin harp edecek bir kudret ve kabiliyette bulunmadıklarının son delilinin teşkil ettiğini ifade eden Faik Ahmet Bey, "*... Artık ümit edebiliriz ki giriştiğimiz mücadelede çetin ve uzun mesafeleri kat ederek mukaddes gayemize pek az yolumuz kalmış, etrafımızı çeviren bütün tehlikeler defedilmiş bulunuyor. Bundan sonraki günler, vatanın ufukları üzerinde yükselen hürriyet ve istiklâl güneşinin bütün manasıyla hararetini saçmaya başladığını göreceğimiz sıcak ve güzel günlerdir*"[30] diyerek ilgili yazısını sonlandırıyordu.

II. İnönü mağlubiyetinin ardından geri çekilen ve bu esnada geçtikleri bölgelerde Müslüman ahaliye yönelik katliam yapan Yunan ordusunun bu tavrını "*Hak Ettiler*" başlığını verdiği yazısında eleştiren Faik Ahmet Bey, Yunan ordusunun ve Yunan milletinin tabiatında vahşet ve hunharlıktan başka hiçbir hissin, hiçbir cevherin yaşamadığının ve yaşamayacağının herkesçe malum olan bir gerçek olduğunu ifade ettikten sonra, Yunan idaresinin girdiği yerde

---

[27] İstikbâl, 1 Nisan 1921: 265/1.

[28] Köstüklü, 2002:174; Kocatürk, 1988: 247.

[29] II. İnönü zaferi üzerine Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın Metristepe'den Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği telgraf şu şekildedir: "*Düşman, binlerce ölüleriyle doldurduğu muharebe meydanını silahlarımıza terk etmiştir.*" Mustafa Kemal Paşa'nın cevabi telgrafı ise şu şekildedir: "*... Siz, orada yalnız düşmanın değil milletin makûs talihini de yendiniz. İstila altındaki bedbaht topraklarımızla beraber bütün vatan, bugün en uzak köşelerine kadar zaferinizi kutluyor. Düşmanın istila hırsı, azim ve hamiyetinizin yalçın kayalarına başını çarparak hurdahaş oldu.*" Kocatürk, 1988: 247-248.

[30] İstikbâl, 2 Nisan 1921: 266/1.

Teselya ile Rumeli örneklerinde ve yakın zamanda da İzmir'de yaşananlardan açıkça görüleceği üzere, İslam ve Müslümanlar için rahat yüzü olmadığını belirtmiştir.[31] Hayat ve mevcudiyeti tehlike altında olmadığı müddetçe hiçbir hükümet ve hiçbir memleket hakkında kötü niyet beslemeyen Türk'ün haremine girmenin ne demek olduğunu artık Yunanlara anlatmanın lazım geldiğini ve bunun meşru bir müdafaadan başka bir şey olmayacağını ve Yunan ordusunun çözülmüş bir halde kaçmaya başladığı süreçte yaptıkları mezalime aynı oranda karşılık verilmesi hususunda tereddüt gösterilmemesi gerektiğini ifade eden Faik Ahmet Bey, "*bunu çoktan hak ettiler*"[32] diyerek yazını sonlandırmakta idi.

İstikbâl gazetesinin 7 Nisan 1921 tarihli nüshasında "*Yunan İnhizamı*" başlıklı ile yer alan bir diğer yazısında Faik Ahmet Bey, Yunan Kralı Konstantin'in mevkiini tahkim etmek ve müttefiklerine "*İşte sizin bir suret-i hal bulmak için uğraştığınız Türkiye işlerini biz böyle halledebiliriz. İzmir ve Trakya silahımızın hakkıdır*" diyebilmek için Yunanların mukadderatını tehlikeye düşürdüğü ve Anadolu'da Yunanlığın felaketini hazırladığı yorumunu yapmış, Yunanların ve Yunan dostlarının ağlayacağı ve düşmanlarının güleceği günlerin başladığını söyleyerek yazısına son vermiştir.[33]

Düşenin dostu olmaz sözünden hareketle Yunan taarruzunun müttefikler adına beklenen neticeye vermemiş olması dolayısıyla Müttefiklerin tüm mesuliyeti ve bu mesuliyetin sonuçlarını Yunanlara yüklediğini ifade eden Faik Ahmet Bey, "*Serzenişlerin Sebebi*" başlıklı bu yazısında ise II. İnönü mağlubiyetinin Müttefikler açısından sonuçlarını yorumlamakta idi. Faik Ahmet Bey'e göre, bu mağlubiyet yalnızca tek taraflı değildi, Şark meselesini Yunan ordusu vasıtası ile çözebileceklerini düşünen hükümetlerin de

---

[31] II. İnönü Muharebesi sonrasında Bilecik'te 1618 hane yakılmış geri kalan 422 haneden yalnız yarısı oturulabilir bir halde bulunmuştur. Yine yakılan binalar arasında 300 dükkân, 18 han, 4 hamam, 2 tekke, 1 mescit, 8 cami, 2 ipek fabrikası, 9 fırın ve 6 devlet dairesi bulunmaktadır.3 Ayrıca Söğüt kasabası İslâm mahallesi tamamen, Bozöyük'ün üçte ikisi Yunanlılar tarafından yakılmıştır. Yine Söğüt'te 3 cami, 3 mescit, 2 medrese, 1 dergâh yakılmış, Büyük Cami'ye toplanan 40 erkek ve 60 kadın ateşe verilmiş, fakat cami taştan olduğundan büyük bir faciadan dönülmüştür. Ertuğrul Gazi'nin türbeisaadetleri üzerindeki sanduka kırılmak suretiyle kaldırılmış ve mübarek mezarı kazılmış ve üzerinde asılı bulunan büyük avize lamba kırılmış, düşen billur parçalarından mezarın üzerine haç işareti yapılmış, Kur'an-ı Kerimler yırtılarak ayaklar altına alınmış ve türbe içerisine türlü pislikler dökülmüştür. Kasaba içerisinde ise üç yüz elliyi aşkın han, dükkân, fırın eşyalarıyla beraber yakılmıştır. Çelebi, 2003: 214.

[32] İstikbâl, 5 Nisan 1921: 269/1.

[33] İstikbâl, 7 Nisan 1921: 271/1.

mağlubiyeti idi. Olayın ardında esasen İngiliz siyasetinin bulunduğunu ifade eden Faik Ahmet Bey, Şark'taki mevkilerinin sarsılmaya başladığını gören İngilizlerin, önce Ruslarla müzakereye girişmek ve ardından sömürgelerindeki Müslümanların tepkisini izole ederek propagandaların önüne geçmek için Türklere karşı hareket etmediklerini göstermek amacı ile perde arkasında kaldığı ve Yunan davasını siper olarak kullandığı yorumunu yapmakta idi. Zira İngilizler olmaksızın Yunanın yerinden kıpırdaması ve Türklere karşı bir dava ortaya çıkarabilmesinin imkânı yoktu, Yunanı Türklerin başına musallat eden İngilizler idi.[34] İngilizler ise davet ettikleri Türk düşmanlığının ne olduğunu şarktaki mevkilerini sarstıktan sonra anlayarak husumetlerini gizlemeye ve Yunan davasını siper etmeye başlamış, sözde İngilizlerin arzu ve emelleri haricinde yapılan taarruzun mağlubiyetle neticelenmesi sonrasında Yunanistan'ı tenkit etmeye başlamışlardır.[35] Bu noktada artık İngiliz siyaseti için gizlenecek Yunan davası siperinin yıkılmış olmasını, İngilizler için müşkülatın büyüğü olarak niteleyen Faik Ahmet Bey'in yorumuna göre bundan sonra yalnızca Türk davası ve İngiliz siyaseti vardır ve vaziyetin bu kadar açık bir şekle girmesi sebebiyledir ki İngilizler Yunan mağlubiyetini acı serzenişlerle karşılamaktadır. Çünkü Trakya davasının hakiki bir şekilde neticelenmesini istemeyen hakikatte İngilizlerdir.[36]

11 Nisan tarihini taşıyan "*İzmihlâle Doğru*" başlıklı yazısına*"...Yunanların en büyük hatası, dost ve düşmanlarını layıkıyla ayırt edemeyerek ve etrafını çeviren milletlerin Yunanlığa rakip siyasetlerini göz ardı ederek uzaklara doğru yayılmak istemeleri ve kendilerini bitirici olan bu seferin tehlikelerini hesap edememiş olmalarıdır*" sözleriyle başlayan Faik Ahmet

---

[34] Lloyd George'un Helenizm sempatisi bilhassa İzmir olaylarından sonra Yunanistan'ı felakete sürüklemiştir. 1919 Aralık ayında Türkiye'deki İtilâf işgal kuvvetlerini takviye edebilecek bir İngiliz askeri gücünün olmadığını ve İngiliz kamuoyunun Türkiye'de yeni bir askeri harekât başlatılması için tek asker kullanılması veya tek kurşun sarf edilmesine karşı olduğunu L. George biliyordu. Bu sebeple Yunanistan'a herhangi bir fiili yardımdan ziyade İngiltere'nin manevi desteğini verebilirdi. Ancak L. George'un en büyük hatası, Venizelos iktidardan düştükten ve 1920'de Kral Konstantin tahta döndükten sonra bile Yunan Hükûmeti'ne Anadolu'daki harekâtı devem ettirmeye yönelik yaptığı baskı olmuştur. İngiliz Hükümeti son dakikaya kadar biri resmen tarafsız, diğeri gayri resmi olarak Yunan Hükümeti'ni her ne pahasına olursa olsun Anadolu'daki işi devam ettirmeye teşvik şeklindeki politikasını devam ettirmiştir. Pallis, 1995: 67-68.

[35] Müttefik Devletler, 10 Ağustos 1921 tarihli telgrafla Türk-Yunan savaşında tam bir tarafsızlık göstermeye karar vermişlerdir. Öztoprak, 2006: 101.

[36] İstikbâl, 11 Nisan, 1921: 274.

Bey, İnönü hezimeti ile önceden düşünülmeyen tehlikelerin Yunanistan'ın başına toplanmış olduğunu, oldukça zayıf bir mevcudiyetle koca Şark'ın tahkimine yeltenen Yunanların dâhili ve harici vaziyetlerinin uzun süre Anadolu'da mücadele etmeye, Türklerle çetin bir mücadeleye girişmeye müsait olmadığını ifade etmekte idi. Nitekim Yunanların bütün kuvvet ve gayretleriyle Anadolu'da yaptıkları son taarruzun büyük bir mağlubiyet ve perişanlıkla neticelenmesinin Bulgar ve Arnavutları Yunan hududuna saldırmak noktasında cesaretlendirdiğini ve Yunanların akılsızca hareketlerinin cezasını ödemeye mecbur olduklarını ifade etmiştir. Yunanların bulunduğu durumu "*kendi elleriyle davet ettikleri milli felaketlerinin henüz başlangıcında*" şeklinde yorumlayan Faik Ahmet Bey' e göre Türk'ün yumruğu Yunanistan'a bundan sonraki istikametini kat'i olarak göstermişti: *İzmihlâle Doğru!*...[37]

18 Nisan tarihli İstikbâl gazetesinde yer alan yazısını İnönü mağlubiyetinin Yunanistan'da yarattığı tesirlerine ayıran Faik Ahmet Bey, Londra Konferansı'nda Sevr Antlaşması'nın Yunanistan lehine olan maddelerinin muhafazasında ısrar ederek antlaşmanın tadili fikrine şiddetle itiraz eden ve Yunan hukukunun en ziyade silah ve süngü kuvveti ile savunulacağını düşünen en şiddetli savaş taraftarı Yunan Başvekili'nin istifasını en mühim sonuç olarak nitelendirmektedir. Zira Yunan Hükûmeti, harpten bitmiş ve usanmış Yunan milleti için bir an evvel sulh yaparak az zararla işin içinden çıkmak yerine, eskisinden daha fazla savaş taraftarı görünmüş ve karşılarına düşman olarak aldıkları milleti hiçe sayarak Yunanistan'ı büyük bir felaketin içine sürüklemişti. Böylesi bir durumda ya harp siyasetine devam etmek yahut bu siyasetin iflası karşısında mevkiini terk ederek çekilmek şeklindeki yollardan ikincisini tercih eden Yunan Başvekili'nin istifası ile Yunan Hükûmeti'nin siyasetinin değişmediğine vurgu yapan Faik Ahmet Bey, krallığın harp siyasetinden ayrılmak istemediğini ve bir müddet daha bu yolu tutmak niyetinde olduğu yorumunu yapmıştır. Zira Faik Ahmet Bey'e göre, artık bütün mesele Yunan kralının mevkiini, izzet-i nefsini muhafaza meselesi olmuş ve "*kral varsa Yunanistan vardır*" mahiyetini almıştır.[38]

---

[37] İstikbâl, 14 Nisan 1921: 277/1.
[38] İstikbâl, 18 Nisan 1921: 280.

Faik Ahmet Bey'in II. İnönü Muharebesi sürecinde İstikbâl gazetesinde yayınlanan son yazısı, Yunanların Osmanlı Rumları adına İngiltere'den himaye talebini konu edinmektedir. Anadolu Hristiyanlığını himaye için ortaya atılan ve kendilerini bu vazifeyi ifa etmekten hiçbir şeyin mani olamayacağını ifade eden Yunanların İngilizlerden himaye talebinin manasını "*Yunanlar zahiren Anadolu Rumlarının, hakikatte ise kendilerinin himayesini talep ediyorlar*" şeklinde yorumlayan Faik Ahmet Bey'e göre, İngilizler böyle bir himaye gücünü kendilerinde görebilselerdi Sevr'i tatbik için Yunanlara muhtaç olmazlardı. Yazısının devamında İngiliz siyasetinin daima güçlüden yana olduğunu ve Yunanların bugünkü gidişatının İngilizleri kendilerinden uzaklaştıracak şekilde bulunduğunu ifade eden Faik Ahmet Bey, yorumlarına şu şekilde devam etmektedir: "*...Zayıf bir Yunan Hükümeti, zayıf bir Yunan Milleti hiçbir zaman İngilizlerin dostu olamaz. Bu hakikatler, pek yakın zamanda Yunanların kapalı olan gözlerini açar. Onlar varsın bir müddeti daha himaye talepleriyle, manasız protestolarla geçiredursunlar. Yunanların Osmanlı Rumları hesabına İngiltere'den himaye talep etmeleri ne kadar gülünç ise himayeye sebep olarak gösterilen şeyler de aynı derecede gülünçtür... Yunanların bütün bu şeyleri uydurmaktaki maksatları üzerine şu kadarını söyleyelim ki Yunanlar daha yeni bağırmaya başladılar. Onların daha çok şaşıracakları, şaşkın şaşkın bağırmaya başlayacakları günler olacaktır. O günler ise çok uzakta değildir.*"[39]

Sonuç

Faik Ahmet (Barutçu) Bey'in II. İnönü Muharebesi'ne dair İstikbâl gazetesinde kaleme aldığı yazılar, I. Dünya Savaşı sonrası uluslararası siyaseti, bu siyasetin nasıl işlediğini ve Yunanistan'ın bu siyasetin neresinde olduğunu ortaya koyması açısından dikkati çekmektedir. Büyük devletlerin niyetlerini ve Yunanistan'ın politikasını çok iyi analiz eden Faik Ahmet Bey, güçlü kalemiyle bu politikayı en açık bir şekilde gözler önüne sermiş, hem Millicilere destek veren Türk halkına ümit vermiş hem de aslında emperyal politikanın gerçek yüzünü gözler önüne sererek Yunan kamuoyuna seslenmiştir. Faik Ahmet Bey'in yazılarında sık sık Türk milletinin kahraman-

[39] İstikbâl, 21 Nisan 1921: 283.

lıklarına atıfta bulunması, emperyal devletlerin büyük askerî kuvvetlerle Türklüğü yok edemediklerini yine edemeyeceklerine vurgu yapması ise şüphesiz Türk Millî Hareketi'nin temel dayanağını göstermektedir.

Yine Faik Ahmet Bey'in bu yazıları II. İnönü Muharebesi'nin iç ve dış kamuoyunda geniş yankı bulduğunu, Pontus Rum ve Ermeni tehdidi altında bulunan Trabzon'un bu yankının en iyi hissedildiği yer olduğunu ortaya koymaktadır. Faik Ahmet Bey'in değerlendirmelerinde de görüldüğü üzere, Türk milletinin varlığını ve bağımsızlığını ortadan kaldıran Sevr Anlaşması'nı kabul ettirmeye yönelik Yunanistan'ın kalkıştığı II. İnönü Muharebesi'ndeki bu başarısızlık, genel bir hezimetin işaretlerini gösterdiği gibi İtilaf bloğunda da görüş ayrılıkları ön plana çıkarmış, Fransa Ankara Hükûmeti ile görüşme zemini ararken İngilizler ise her zamanki gibi genel çıkarlarına halel getirmeyecek şekilde yeni politikalar üretmeye, hatta Malta Adası'ndaki tutukluların bir kısmını serbest bırakmak suretiyle Anadolu Hareketi'ni etkilemeye dahi çalışmıştır.

KAYNAKÇA

Aksoy, H., (1998), *Trabzon Basını (Gazeteler-Gazeteciler) 1869-1998*, Trabzon: Trabzon Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

Albayrak, H., (2010), *Dünden Bugüne Trabzon Basını (1869-2009), I, Trabzon, Batum, Gümüşhane, Rize, Ordu ve Samsun Basını (Gazeteler-Dergiler-Matbaalar)*, Ankara: Trabzon İli ve İlçeleri Eğitim, Kültür ve Sosyal Yardımlaşma Vakfı Yayını.

Barutçu, F. A., (2001), *Siyasi Hatıralar, Milli Mücadeleden Demokrasiye*, I, Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları.

_____, (2001), *Siyasi Hatıralar, Milli Mücadeleden Demokrasiye*, III, Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları.

Çapa, M., (1992), "Milli Mücadele Döneminde İstikbâl Gazetesi", *Atatürk Yolu*, 10 (3), 133-168.

Çelebi, E., (2003), "II. İnönü Muharebesi: Askeri, Politik, İç ve Dış Kamuoyunda Meydana Getirdiği Etkileri Bakımından Bir Değerlendirme", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1 (11), 199-214.

Demircioğlu, A., (1998) *Faik Ahmet (Barutçu) Bey ve İstikbâl Gazetesi (1918 Yılı Sonu ve 1922 Yılı)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Demircioğlu, A., (2012), "Faik Ahmet (Barutçu) Bey'e Göre Milli Mücadele'de Türk-Gürcü İlişkileri", *Atatürk Dergisi*, 1 (1), 171-199.

Ediz, İ., (2015), *Diplomasi ve Savaş, İngiliz Belgelerinde Batı Anadolu'da Yunan İşgali 1919-1922*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

Gülmez, N., (1999), *Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'da Yenigün*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

İstikbâl

Kara, B., (2009), "Savaş Hazırlayan Barış Konferansı: Londra Konferansı", *Gazi Akademik Bakış*, 5 (3), 143-170.

Keskin, Ö. A., (2014), "Milli Mücadele'ye Giden Yolda Bir Gazetenin Doğuşu: 'İstikbâl', *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 183-198.

Kocatürk, U., (1988), *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi (1918-1938)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Koloğlu, O., (1993), *Türk Basını, Kuvayi Milliye'den Günümüze*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Köstüklü, N., (2002), "Milli Mücadele'de Batı Cephesi, Savaşlar ve Zaferler", *Türkler*, (Ed. Hasan Celal Güzel-Kemal Çiçek-Salim Koca), (16), 168-182, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Öztoprak, İ., (2014), *Türk ve Batı Kamuoyunda Milli Mücadele*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Öztoprak, İ., (2006), *Kurtuluş Savaşı İle İlgili Yunan Belgeleri*, Ankara: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları.

Pallis, A A., (1995), *Yunanlıların Anadolu Macerası (1915-1922)*, Çev. Orhan Azizoğlu, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Selek, S., (1987), *Anadolu İhtilâli*, C. II, İstanbul: Kastaş Yayınları.

Smith, M. L., (1978), *Anadolu Üzerindeki Göz*, Çev. Halim İnal, İstanbul: Hürriyet Yayınları.

Tansel, S., (1991), *Mondros'tan Mudanya'ya Kadar*, C. IV, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.